

دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد در رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی

بررسی ساختار و محتوای داستان‌های کوتاه امین فقیری

توسط

میترا یزدان‌پناه

استاد راهنما:

دکتر کاووس حسن‌لی

شهریور ماه ۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

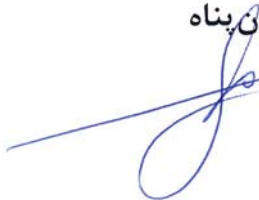
به نام خدا

اظہار نامہ

اینجانب میترا یزدان پناه (۸۵۳۳۹۵) دانشجوی رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی اظہار می‌کنم که این پایان‌نامه حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام. همچنین اظہار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان‌نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: میترا یزدان پناه

تاریخ و امضا:

به نام خدا

بررسی ساختار و محتوای داستان‌های کوتاه امین فقیری

به وسیله‌ی

میترا یزدان‌پناه

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیت‌های تحصیلی لازم
برای اخذ درجه‌ی کارشناسی ارشد

در رشته‌ی

زبان و ادبیات فارسی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

۱/

ارزیابی شده توسط کمیته‌ی پایان نامه با درجه‌ی خوب

دکتر کاووس حسن‌لی، دانشیار بخش زبان و ادبیات فارسی (رئیس کمیته).....

دکتر زهرا ریاحی زمین، دانشیار بخش زبان و ادبیات فارسی (استاد مشاور).....

دکتر سعید حسام‌پور، استادیار بخش زبان و ادبیات فارسی (استاد مشاور).....

شهریور ماه ۱۳۸۸

تقدیم

تقدیم به همسر که در تمام مراحل همواره متواضعانه کنار من راه سپرد و در راه تدوین و شکل‌گیری این رساله، با زحمات روزانه و تشویق‌های پرمهرش مرا یاری کرد. و تقدیم به همه‌ی انسان‌های بزرگی که در حال رنج بردن نیز دست از آفرینش نمی‌کشند و اندوه را بهانه‌ای برای تحقیر زندگی نمی‌دانند. ارواح روشنی که همیشه خداوند کنار آنها حضور داشته و به آنان بشارت پیروزی می‌دهد.

سپاس‌گزاری

منت بی‌کران خدای بی‌نیاز و کارساز بنده‌نوازی را که دست مرا قدم به قدم گرفت و به این مرحله رساند.

با سپاس فراوان از استادان گرامی‌ام:
جناب آقای دکتر کاووس حسن‌لی که لطف فرموده و زحمت راهبرد این رساله را تقبل فرمودند.

و سرکار خانم دکتر زهرا ریاحی زمین که با دانش سرشار خویش مرا بهره‌مند ساختند.

و جناب آقای دکتر سعید حسام‌پور که در راه به ثمر رسیدن این رساله، مرا از یاری خویش بی‌نصیب نگذاشتند.

و سپاس ویژه از نویسنده‌ی گران‌مایه جناب آقای امین فقیری که نسخه‌های شخصی آثار ارزشمند خویش را، جهت تحقیق و پژوهش در اختیار این‌جانب گذاشتند.

چکیده

بررسی ساختار و محتوای داستان‌های کوتاه امین فقیری

به وسیله‌ی

میترا یزدان پناه

موضوع این تحقیق بررسی ساختار و محتوای داستان‌های کوتاه امین فقیری، نویسنده‌ی معاصر شیرازی است. این مطالعه گامی است در جهت شناخت سبک، ساختار و محتوای هفت کتاب فقیری که عبارتند از: "دهکده‌ی پر ملال"، "کوفیان"، "کوچه باغ‌های اضطراب"، "سیری در جذبه و درد"، "سخن از جنگل سبز است و تبردار و تبر"، "مویه‌های منتشر" و "انگار هیچ‌وقت نبوده". در مورد این هفت کتاب بررسی‌های زیر درباره‌ی سی داستان از هفتاد داستان، در هفت فصل انجام گرفته است:

فصل اول شامل درآمد، ضرورت، روش، پیشینه، سؤالات و هدف تحقیق است. روش تحقیق در این رساله کتابخانه‌ای و بر اساس بررسی تحلیلی متون است. در این مقدمه به ادبیاتاقلمی - روستایی نیز اشاره شده است.

فصل دوم به چپستی داستان کوتاه و پیدایش این نوع ادبی در جهان و ایران اختصاص دارد. در فصل سوم سبک فقیری و تحول آن در سه سطح زبانی، ادبی و فکری بررسی شده و در باره‌ی ویژگی‌های هفده‌گانه‌ی دوره‌ی تکوین و تحول سبک با ذکر مثال‌ها و شواهد، توضیح داده شده است. این فصل اولین فصل از سه فصل اصلی رساله است.

فصل چهارم تعاریف و نظریه‌هایی را درباره‌ی موضوعاتی چون نماد، هرمنوتیک، نقد و عناصر داستان در بر دارد و به منزله‌ی راه ورودی به فصل پنجم است.

فصل پنجم دومین فصل از سه فصل اصلی رساله است و به بررسی ساختاری داستان‌ها می‌پردازد. در این فصل ابتدا چکیده‌ای از داستان‌ها آورده شده و سپس هر داستان از نظر عناصر داستانی، ساختار، تقابل‌ها، نماد، تفسیر و تاویل متون، عناصر شاعرانه و... بررسی شده است.

در فصل ششم که سومین فصل از سه فصل اصلی رساله است، با مقدمه‌ی کوتاهی درباره‌ی درون‌مایه، به بررسی محتوای داستان‌های فقیری در هفت کتاب مذکور، پرداخته شده است. در این فصل علاوه بر جستجوی موضوع داستان، درون‌مایه‌ی اثر نیز معرفی شده و در مورد محتوای هر داستان، تحلیلی کوتاه ارائه گردیده است.

فصل هفتم به نتایج تحقیق و نمودارها اختصاص دارد که بر اساس هفتاد داستان استخراج گردیده است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: مقدمه

- ۱-۱- درآمد ۲
- ۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق ۶
- ۳-۱- هدف تحقیق ۷
- ۴-۱- پیشینه‌ی تحقیق (مروری بر تحقیقات داخلی) ۷
- ۵-۱- روش تحقیق ۱۲
- ۶-۱- سؤالات تحقیق ۱۳

فصل دوم: داستان کوتاه

- ۱-۲- درآمد ۱۵
- ۲-۲- داستان کوتاه چیست؟ ۱۶
- ۳-۲- پیدایش داستان کوتاه در جهان ۲۰
- ۱-۳-۲- مبتکران در داستان کوتاه ۲۱
- ۴-۲- پیدایش داستان کوتاه در ایران ۲۲

فصل سوم: سبک و تحول سبک در داستان‌های کوتاه امین فقیری

- ۱-۳- سال شمار فعالیت‌ها و زندگی امین فقیری به روایت نویسنده ۳۱
- ۲-۳- ویژگی‌های دوران تکوین سبک در داستان‌های امین فقیری ۳۳
- ۱-۲-۳- ویژگی‌های سبکی در سطح زبانی ۳۵
- ۱-۲-۳-۱- نثر ساده و بی‌پیرایه ۳۵
- ۲-۳-۱-۲- استفاده از واژه‌های محلی ۳۶
- ۳-۳-۱-۲- استفاده از جملات کوتاه ۳۸
- ۲-۳-۲- ویژگی‌های سبکی در سطح ادبی ۳۹
- ۱-۲-۳-۲- استفاده از تصاویر ۳۹

۴۰ تصویر زیبایی از ترکیب انسان و طبیعت ۱-۱-۲-۲-۳
۴۰ تصویر فقر ۲-۱-۲-۲-۳
۴۱ تصویرهای رنگارنگ از طبیعت ۳-۱-۲-۲-۳
۴۱ تصویر مرگ ۴-۱-۲-۲-۳
۴۱ تصویر شادی ۵-۱-۲-۲-۳
۴۲ تصویر حیوانات ۶-۱-۲-۲-۳
۴۳ تصویر تقابل شخصیت‌ها در داستان ۷-۱-۲-۲-۳
۴۴ تصویر مکان‌ها ۸-۱-۲-۲-۳
۴۴ وجود توصیفات نیرومند و عناصر شاعرانه ۲-۲-۲-۳
۴۵ تشبیه ۱-۲-۲-۲-۳
۴۵ استعاره ۲-۲-۲-۲-۳
۴۶ ویژگی‌های سبکی در سطح فکری ۳-۲-۲-۳
۴۶ حضور ابر و باران به عنوان یکی از اجزای ضمنی بیشتر داستان‌ها ۱-۳-۲-۳
۴۸ وجود رگه‌های غم و حسرت در متن داستان‌ها ۲-۳-۲-۳
۵۰ غم‌های عاطفی ۱-۲-۳-۲-۳
۵۲ غم‌های اجتماعی ۲-۲-۳-۲-۳
۵۲ واقع‌گرایی و توجه به موضوعات و مضامین اجتماعی ۳-۳-۲-۳
۵۷ داستان‌هایی با فرجامی خالی از امید ۴-۳-۲-۳
۵۸ ویژگی‌های دوران تحول سبک در داستان‌های امین فقیری ۳-۳-۲-۳
۵۹ ویژگی‌های دوران تحول سبک در سطح زبانی ۱-۳-۲-۳
۶۰ بلند شدن جملات ۱-۱-۳-۳
۶۰ فاخر شدن زبان و افعال و استفاده از کلمات سنگین و رسمی ۲-۱-۳-۳
۶۱ کاهش واژه‌های محلی ۳-۱-۳-۳
۶۱ ویژگی‌های تحول سبک در سطح ادبی ۲-۳-۲-۳
۶۱ کاهش عناصر شاعرانه ۱-۲-۳-۳
۶۲ ویژگی‌های تحول سبک در سطح فکری ۳-۳-۲-۳
۶۲ پیچیده شدن داستان‌ها و شخصیت‌ها و درهم آمیختن واقعیت و افسانه ۱-۳-۳-۳
۶۴ استفاده از نماد ۲-۳-۳-۳
۶۴ تداوم فرجام تلخ داستان‌ها ۳-۳-۳-۳
۶۵ هم‌نشینی تدریجی رئالیسم جادویی و سوررئالیسم با رئالیسم اجتماعی ۴-۳-۳-۳

فصل چهارم: نماد - هرمنوتیک - نقد - عناصر داستان

۶۹	۱-۴- درآمد.....
۶۹	۲-۴- نماد و داستان‌های نمادین.....
۷۴	۳-۴- درباره‌ی علم هرمنوتیک (تفسیر و تأویل متن).....
۷۷	۴-۴- نقد ادبی.....
۷۹	۵-۴- نقد ادبی ساختار گرایانه.....
۸۱	۶-۴- عناصر داستان.....
۸۲	۱-۶-۴- حقیقت ماندی.....
۸۲	۲-۶-۴- پیرنگ.....
۸۳	۳-۶-۴- شخصیت و شخصیت‌پردازی.....
۸۴	۴-۶-۴- زاویه‌ی دید.....
۸۴	۵-۶-۴- صحنه.....
۸۵	۶-۶-۴- گفتگو.....
۸۶	۷-۶-۴- لحن.....
۸۶	۸-۶-۴- فضا و رنگ.....

فصل پنجم: بررسی ساختاری داستان‌های کوتاه امین فقیری

۸۹	۱-۵- چکیده‌ی داستان "دهکده‌ی پر ملال".....
۸۹	۲-۵- "دهکده‌ی پر ملال".....
۹۶	۳-۵- چکیده‌ی داستان "آبی و عشقش".....
۹۶	۴-۵- "آبی و عشقش".....
۱۰۳	۵-۵- چکیده‌ی داستان "چاره‌ی ناچار".....
۱۰۳	۶-۵- "چاره‌ی ناچار".....
۱۰۹	۷-۵- چکیده‌ی داستان "عاشورا".....
۱۱۰	۸-۵- "عاشورا".....
۱۱۵	۹-۵- چکیده‌ی داستان "آقای صابری".....
۱۱۶	۱۰-۵- "آقای صابری".....
۱۲۴	۱۱-۵- چکیده‌ی داستان "کوچ".....
۱۲۴	۱۲-۵- "کوچ".....
۱۳۰	۱۳-۵- چکیده‌ی داستان "گرگ".....
۱۳۰	۱۴-۵- "گرگ".....

۱۳۶.....	۱۵-۵- چکیده‌ی داستان "ایلیاتی"
۱۳۶.....	۱۶-۵- "ایلیاتی"
۱۴۱.....	۱۷-۵- چکیده‌ی داستان "در چشمه‌ی خورشید"
۱۴۱.....	۱۸-۵- "در چشمه‌ی خورشید"
۱۴۷.....	۱۹-۵- چکیده‌ی داستان "سیل"
۱۴۸.....	۲۰-۵- "سیل"
۱۵۴.....	۲۱-۵- چکیده‌ی داستان "کبک‌ها"
۱۵۵.....	۲۲-۵- "کبک‌ها"
۱۶۱.....	۲۳-۵- چکیده‌ی داستان "مدرسه"
۱۶۱.....	۲۴-۵- "مدرسه"
۱۶۷.....	۲۵-۵- چکیده‌ی داستان "کوفیان"
۱۶۸.....	۲۶-۵- "کوفیان"
۱۷۳.....	۲۷-۵- چکیده‌ی داستان "خسته آمدم، خسته تر رفتم"
۱۷۳.....	۲۸-۵- "خسته آمدم، خسته تر رفتم"
۱۸۳.....	۲۹-۵- چکیده‌ی داستان "لیک سیاه"
۱۸۴.....	۳۰-۵- "لیک سیاه"
۱۸۹.....	۳۱-۵- چکیده‌ی داستان "آن چنار گشن"
۱۸۹.....	۳۲-۵- "آن چنار گشن"
۱۹۵.....	۳۴-۵- "خیلی ساده، خیلی آسان"
۲۰۱.....	۳۵-۵- چکیده‌ی داستان "منتظران"
۲۰۱.....	۳۶-۵- "منتظران"
۲۰۶.....	۳۷-۵- چکیده‌ی داستان "واهمه"
۲۰۶.....	۳۸-۵- "واهمه"
۲۱۲.....	۳۹-۵- چکیده‌ی داستان "دو چشم کوچک خندان"
۲۱۲.....	۴۰-۵- "دو چشم کوچک خندان"
۲۱۹.....	۴۱-۵- چکیده‌ی داستان "جاده‌ای که از کمرکش کوه می‌پیچد"
۲۱۹.....	۴۲-۵- "جاده‌ای که از کمرکش کوه می‌پیچد"
۲۲۵.....	۴۳-۵- چکیده‌ی داستان "مویه‌های منتشر"
۲۲۶.....	۴۴-۵- "مویه‌های منتشر"
۲۳۳.....	۴۵-۵- چکیده‌ی داستان "برادران غمگین"
۲۳۴.....	۴۶-۵- "برادران غمگین"

۲۴۰.....	۴۷-۵- چکیده‌ی داستان "تولدت مبارک"
۲۴۱.....	۴۸-۵- "تولدت مبارک"
۲۴۶.....	۴۹-۵- چکیده‌ی داستان "همانند نسیمی که ناگهان بوزد"
۲۴۶.....	۵۰-۵- "همانند نسیمی که ناگهان بوزد"
۲۵۳.....	۵۱-۵- چکیده‌ی داستان "خاکستری‌ها"
۲۵۴.....	۵۲-۵- "خاکستری‌ها"
۲۶۱.....	۵۳-۵- چکیده‌ی داستان "خار بوته‌های آن خشکستان"
۲۶۱.....	۵۴-۵- "خار بوته‌های آن خشکستان"
۲۶۷.....	۵۵-۵- چکیده‌ی داستان "حرف بزن شهریار، حرف بزن"
۲۶۷.....	۵۶-۵- "حرف بزن شهریار، حرف بزن"
۲۷۴.....	۵۷-۵- چکیده‌ی داستان "پرنده‌های گلی"
۲۷۴.....	۵۸-۵- "پرنده‌های گلی"
۲۸۰.....	۵۹-۵- چکیده‌ی داستان "پرستوی سفید"
۲۸۱.....	۶۰-۵- "پرستوی سفید"

فصل ششم: بررسی محتوایی داستان‌های کوتاه امین فقیری

۲۹۰.....	۱-۶- مضمون یا درون مایه چیست؟
۲۹۲.....	۲-۶- بررسی محتوایی داستان‌ها
۲۹۲.....	۱-۲-۶- "دهکده‌ی پر ملال"
۲۹۴.....	۲-۲-۶- "آبی و عشقش"
۲۹۵.....	۳-۲-۶- "چاره‌ی ناچار"
۲۹۷.....	۴-۲-۶- "عاشورا"
۲۹۸.....	۵-۲-۶- "آقای صابری"
۳۰۰.....	۶-۲-۶- "کوچ"
۳۰۲.....	۷-۲-۶- "گرگ"
۳۰۳.....	۸-۲-۶- "ایلیاتی"
۳۰۴.....	۹-۲-۶- "در چشمه‌ی خورشید"
۳۰۶.....	۱۰-۲-۶- "سیل"
۳۰۷.....	۱۱-۲-۶- "کبک‌ها"
۳۰۹.....	۱۲-۲-۶- "مدرسه"
۳۱۰.....	۱۳-۲-۶- "کوفیان"

عنوان

صفحه

۳۱۲	۱۴-۲-۶- "خسته آمدم، خسته تر رفتم"
۳۱۴	۱۵-۲-۶- "لیک سیاه"
۳۱۵	۱۶-۲-۶- "آن چنار گشن"
۳۱۶	۱۷-۲-۶- "خیلی ساده، خیلی آسان"
۳۱۸	۱۸-۲-۶- "منتظران"
۳۱۹	۱۹-۲-۶- "واهمه"
۳۲۰	۲۰-۲-۶- "دو چشم کوچک خندان"
۳۲۲	۲۱-۲-۶- "جاده‌ای که از کمرکش کوه می‌پیچد"
۳۲۳	۲۲-۲-۶- "مویه‌های منتشر"
۳۲۴	۲۳-۲-۶- "برادران غمگین"
۳۲۶	۲۴-۲-۶- "تولدت مبارک"
۳۲۷	۲۵-۲-۶- "همانند نسیمی که ناگهان بوزد"
۳۲۸	۲۶-۲-۶- "خاکستری‌ها"
۳۳۰	۲۷-۲-۶- "خار بوته‌های آن خشکستان"
۳۳۱	۲۸-۲-۶- "حرف بزن شهریار، حرف بزن"
۳۳۲	۲۹-۲-۶- "پرنده‌های گلی"
۳۳۴	۳۰-۲-۶- "پرستوی سفید"

فصل هفتم: نتیجه گیری

۳۵۶	فهرست منابع
-----	-------	-------------

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۳۴۹.....	نمودار شماره ۱ (توزیع موضوعات در داستان‌های فقیری).....
۳۵۰.....	نمودار شماره ۲ (مقایسه‌ی فراوانی داستان‌های اقلیمی - روستایی با سایر داستان‌ها).....
۳۵۱.....	نمودار شماره ۳ (توزیع زاویه‌ی دید در داستان‌های فقیری).....
۳۵۲.....	نمودار شماره ۴ (مقایسه‌ی فراوانی داستان‌های "معلم و مدرسه" با سایر داستان‌ها).....
۳۵۳.....	نمودار شماره ۵ (مقایسه‌ی مضامین اجتماعی با سایر مضامین در داستان‌های فقیری).....
۳۵۴.....	نمودار شماره ۶ (توزیع مکاتب فکری در داستان‌های فقیری).....
۳۵۵.....	نمودار شماره ۷ (توزیع داستان‌ها در پیوند با مکان جغرافیایی آن‌ها).....
۳۵۶.....	نمودار شماره ۸ (سیر رئالیسم در هفت کتاب فقیری).....

فصل اول: مقدمه

۱-۱- درآمد

بشر این عصر برای بیان نظرات، عقاید و اعتراض‌های خود نیازمند به نوعی جدید از ادبیات است. ادبیاتی که با نیازهای فکری، فرهنگی و اجتماعی روز، منطبق بوده و پاسخ‌گوی این نیازها به نظر برسد. پاسخ این نیاز در ادبیات داستانی انعکاس گسترده‌ای دارد.

ملت‌های مختلف جهان، با رشد روز افزون رسانه‌های عمومی و وسایل ارتباطی و حمل و نقل، گسترده شدن و مدرن شدن صنعت چاپ، سرعت انتشار کتب و نشریات مختلف در سطح جهان، در ارتباطی مداوم با یکدیگر قرار دارند و این امر لزوم حرکت کردن با تحولات جدید ادبی، خصوصاً ادبیات داستانی را، ایجاب می‌کند.

علاوه بر این، تغییر نگرش فکری به فرهنگ و آداب و رسوم، وقوع نهضت‌های مذهبی و اجتماعی، جنبش‌های آزادی خواهی ملت‌ها، تغییر شیوه‌ی حکومت‌های جهان، ظهور زبانی اعتراضی به شکل ادبی، گسترش سواد و دانش میان عامه‌ی مردم، و همه‌گیر شدن امر نوشتن و خواندن، پدید آمدن حجم انبوهی از مکتوبات و روی آوردن جمع عظیمی از نویسندگان به نوع ادبی داستان و رمان برای بیان این تغییرات عظیم، ضرورت بررسی ادبیات داستانی را به خوبی نشان می‌دهد.

این ادبیات منعکس کننده‌ی زندگی بشر امروز و طرز تلقی او از جهان و هستی و شیوه‌ی تفکر اوست. در عرصه‌ی ادبیات، انواع رمان، نمایشنامه و داستان کوتاه، تا حد زیادی نحوه‌ی تفکر انسان این عصر را به نمایش گذاشته است. یکی از راه‌های کند و کاو در سرشت و شخصیت و تفکر انسان امروز، بررسی ادبیات داستانی این عصر است. عصری که هنرمند از حامیان درباری و اشرافی خود جدا شده و مخاطبان جدید یافته است و به تدریج طبقه‌ی متوسط، میان دو طبقه‌ی اشراف و فقرا شکل گرفته است. این طبقه‌ی متوسط، بیشترین حجم جامعه را به خود اختصاص داده است و بیشترین نویسندگان نیز نمایندگان این طبقه‌ی متوسط بوده و زبان حال زندگی و افکار آنان هستند. همه‌ی این نکات بررسی ادبیات داستانی را ضروری‌تر می‌نماید.

شناخت ادبیات داستانی، اینک بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود و آگاهی نسبت به آن می‌تواند راه‌گشای آینده برای نویسندگان و خوانندگان این گونه از ادبیات باشد.

شناخت در جهت چگونگی شکل‌گیری و شناخت مراحل پیشرفت ادبیات داستانی و هم‌چنین در جهت عواملی که بر این حرکت و نوع ادبی حاکم بوده و هست و علاوه بر همه‌ی این‌ها، شناخت انسان امروز از طریق ادبیاتی که معرف ایده‌آل‌ها، زندگی و افکار اوست. با توجه به این که داستان کوتاه یکی از نمونه‌های زیبای ادبیات داستانی است و منتقل‌کننده‌ی فرهنگ و آداب و رسوم و بیانگر نوع خاصی از ادب فارسی است، موضوع این تحقیق، بررسی داستان کوتاه انتخاب شد.

هم‌چنین با توجه به اهمیت و نقشی که استان فارس در پیشرفت داستان نویسی معاصر ایران دارد و رسول پرویزی، ابراهیم گلستان، سیمین دانشور، امین فقیری، شهریار مندنی پور و ابوتراب خسروی تنها چند نمونه‌ی برجسته‌ی آن هستند، بررسی مجموعه داستان‌های کوتاه امین فقیری در اولویت قرار گرفت. نه تنها به دلیل حجم آثاری که چاپ و منتشر کرده است (که خود موضوع مهمی است) بلکه به این دلیل که یکی از سرشناس‌ترین و شناخته‌ترین چهره‌های ادبی شیراز است. "نویسنده‌ای که در جوانی به محض انتشار اولین اثرش، "دهکده‌ی پر ملال" مورد توجه قرار گرفت و کتابش به خاطر بکر بودن مضمون به چند زبان ترجمه شد و چند بار در فاصله‌ای کوتاه تجدید چاپ گشت". (جورکش، ۱۳۸۲: ۴)

و این در حالی بود که امین فقیری در آن زمان تنها ۲۳ سال داشت!

"نثر موجز و پیراسته و تسلط نویسنده بر چارچوب کلی آفرینش ادبی‌اش فقط یکی از نقاط قوت چهل و اندی سال تجربه‌ی مطبوعاتی و نویسندگی اوست" (طالقانی، ۱۳۸۳: ۲)

این نویسنده‌ی توانا یکی از پرچم‌داران ادبیات اقلیمی - روستایی در کشور است. ادبیاتی که از دهه‌ی ۱۳۰۰ شروع شد و در دهه‌ی ۱۳۴۰ به اوج خود رسید.

تحولات اجتماعی - فرهنگی دهه‌ی ۱۳۴۰ مانند اصلاحات ارضی، به میان آمدن موضوع غرب‌زدگی و پیشنهاد بازگشتن به زندگی ساده‌ی روستا و رجوع به سنت‌های گذشته، نویسندگان را بر آن داشت که با دیدگاهی جدید به مسایل و مشکلات روستا توجه کنند و گرایش ادبی تازه‌ای را در ادبیات به وجود بیاورند. این گرایش ادبی، ادبیاتی را به وجود آورد که با عنوان "ادبیات روستایی و اقلیمی" مشخص می‌شود. این گرایش جدید، ریشه در زندگی گذشته‌ی ایرانیان دارد. (میر عابدینی، ۱۳۷۷: ۵۰۵)

"در آستانه‌ی انقلاب مشروطیت متفکران اجتماعی ایران به ویژه به مسایل

ارضی توجه کردند و برای اولین بار الغاء مالکیت و تقسیم زمین بین دهقانان را

مطرح ساختند. اما همان طور که جنبش مشروطه نتوانست در میان دهقانان نفوذ

کند، ادبیات مشروطه نیز توجهی جدی به مسأله‌ی ارضی نداشت. در دوره‌ی رضا

شاه، با رونق بزرگ مالکی، ظلم و تعدی به دهقانان افزایش یافت." (همان: ۵۰۵)

اولین نشانه‌های ظهور این نوع ادبیات را در دهه‌ی ۱۳۰۰ می‌توان در داستان‌هایی از جلیل محمد قلی زاده و نیما یوشیج در داستان‌های "تسبیح خان" و "مرقد آقا" مشاهده کرد. بعد از

آن در دهه‌ی ۱۳۲۰، به آذین و بزرگ علوی با داستان‌های "دختر رعیت" و "گیله مرد" قدم به میدان نهادند و از مبارزات دهقانان با مالکان سخن گفتند.

در داستان‌های روستایی دهه‌ی ۱۳۳۰، نویسندگان به بدبختی‌های دهقانان ایرانی بیشتر توجه می‌کنند. اما هنوز این کوشش‌ها منجم نشده است.

در دهه‌ی ۱۳۴۰ این رخدادها به جریانی منظم و قدرتمند تبدیل شده و داستان‌ها و رمان‌های بسیاری نوشته می‌شود که حال و هوای ادبیات ایران را تغییر می‌دهند. طبقه‌ی متوسط جامعه رو به رشد می‌نهد و نوعی زندگی روشنفکرانه پدید می‌آید. جُنک‌های محلی شکل می‌گیرند و برای نخستین بار در این جُنک‌ها از نهضتی به نام "ادبیات ناحیه‌ای" صحبت می‌شود. در تهران هم مجلاتی مثل "خوشه"، "پیام نوین" و "فردوسی"، داستان‌های محلی و گزارش‌های معلمان روستا و سپاهیان دانش را چاپ می‌کند. (همان : ۵۰۷)

"به مرور ادبیاتی پدید آمد که به دلیل نمایش جلوه‌های متنوع حیات در ایران، با ادبیات مرسوم زمانه متفاوت بود. نویسندگان جوانی که به ادبیات محلی گرویدند، از طریق بازنمایی مردم، آداب و رسوم، معماری و منظره‌های مختلف میهن، میدان مشاهده‌ی خود را وسعت بخشیدند؛ دور افتاده‌ترین مناطق و کشف ناشده‌ترین فرهنگ‌ها در افق دیدشان قرار گرفت و باعث تنوع مضامین داستان‌هایشان شد. توصیف زندگی‌های فراموش شده در مکان‌های پرت، که پیش از این توجه داستان‌نویسان را بر نمی‌انگیختند، در کانون توجه ادبیات معاصر قرار گرفت. البته شروع جدی ادبیات روستایی با تک‌نگاری‌های اجتماعی آل احمد و ساعدی بود. انتشار این تک‌نگاری‌ها موجب رشد ادبیات منطقه‌ای شد." (همان : ۵۰۸)

بعد از آن گروه زیادی از کسانی که به عنوان معلم یا سپاهی دانش، به روستاهای کشور رفتند، مشاهدات و تجربیات خود را نوشتند. آن‌ها خوانندگان را از شیوه‌های گوناگون زندگی آگاه ساختند و دید آنان را نسبت به وقایع اجتماعی متحول کردند.

از مهم‌ترین نویسندگانی که در گرایش ادبیات اقلیمی - روستایی فعالیت کردند و به گونه‌ای در این راه تأثیر گذار بوده‌اند می‌توان به غلام‌حسین ساعدی، تقی مدرسی، جلال آل احمد، ناصر ایرانی، سید حسین میر کاظمی، منوچهر شفیانی، بهرام حیدری، علی محمد افغانی، محمد محمدعلی، بیژن کلکی، کاظم سادات اشکوری و محمد علی سپانلو اشاره کرد.

"آنان که نخستین داستان‌های امین فقیری را در "پیام نوین" خواندند، دریافتند که ادبیات روستایی نویسنده‌ای توانا یافته است.

منتقدان در داستان‌های نخستین کتابش، دهکده‌ی پر ملال (۱۳۴۷) نوعی دقت جامعه‌شناختی، تازگی و روشنی و دل‌تنگی شاعرانه یافتند. این داستان‌ها مشاهدات صمیمانه‌ی یک معلم روستا از زندگی کشاورزان کرمان و فارس است.

نویسنده در اغلب آن‌ها حضور دارد و ماجراهای ده نشینان را با غم غربت و ملال روحی خویش درمی‌آمیزد.

روشنفکر شهری ناآشنا با مناطق دور افتاده‌ی میهن، با اعجاب به محیط جدید می‌نگرد و برای درهم شکستن نظرهای نویسندگان رمانتیکی که صلاهی بازگشت به ده را سر داده بودند، می‌کوشد خشونت زندگی مردمی را وصف کند که به طرق گوناگون استثمار می‌شوند، اما تنبلی و جهل دیرینه آن‌ها را به شرایط غیر انسانی خوگر می‌کند؛ انسان‌های کوچکی که زندگی را با مشقت می‌گذرانند و در فقر و فلاکت از دست می‌روند.“ (میر عابدینی، ۱۳۸۶: ۵۳۷)

فقیری با طرح اعتراض در قالب داستان‌های خود بر ضد بی عدالتی اجتماعی، به داستان‌های روستایی تحرک بیشتری می‌دهد و این موضوع در کتاب‌های نویسنده، به ویژه پنج کتاب نخست او بارز است. مکتب فکری واقع‌گرایانه‌ی (رنالیستی) نویسنده، در راه این “اعتراض” همواره آثارش را قابل لمس‌تر کرده و حضور این نویسنده، نه در برج عاج، بلکه میان مردم محروم، حرف‌هایش را باور کردنی ساخته است.

نویسندگان دیگری نیز در این عرصه قلم زده‌اند که کارهایشان موفقیت کمتری داشته است. در این سال‌ها موج ادبیات روستایی بالا می‌گیرد. نویسندگان زیادی در این عرصه طبع آزمایی می‌کنند اما همه‌ی آن‌ها به موفقیت زیادی دست نمی‌یابند.

”در میان روشنفکران شهری که روانه‌ی روستاها می‌شوند، برداشت‌های امین فقیری ستایش‌انگیزتر از دیگران است. برای او روستا محل جستجوی بدویت حسرت‌انگیز یا جمع‌آوری فولکلور نیست، بلکه مکان بخشی از مهم‌ترین رویدادهای زمانه است.“ (همان: ۵۳۷)

نویسندگانی چون صمد بهرنگی، محمود دولت‌آبادی، بهروز تبریزی و علی اشرف درویشیان که خاستگاه آنان روستا بوده، بیشتر توانسته‌اند مسایل روستا را به شکلی قابل لمس ارایه کنند. از نویسندگانی که در شاخه‌ی ادبیات اقلیمی جنوب فعالیت کرده‌اند و مکتب قصه نویسی خوزستان را به وجود آورده‌اند، می‌توان ناصر تقوایی، احمد محمود، مسعود میناوی، ناصر مؤذن، محمد ایوبی، پرویز زاهدی، پرویز مسجدی، عدنان غریفی، نسیم خاکسار و بهرام حیدری را نام برد.

”امین فقیری نویسنده‌ی شمالی‌ترین مناطق غیر شهری در اقلیم جنوب، بیشتر و شفاف‌تر از همه و با نثر و نگرش و روایت‌های بسیار ساده و مفصل و متعدد، نقش شهر نشینی را در تعارض اساسی مردمان ساکن در مناطق روستایی و عشایری می‌شمارد.

او در اغلب داستان‌های خود، به رغم نگاه انتقادی به کردارها و پندارهای خرافی و خرد ستیز و سختی معیشت و سرسختی طبیعت در این مناطق، همواره با حس هم‌زیستی، حرمت‌گذاری، هم‌نوع دوستی، مردم‌داری، عزت نفس و